

חברה לטיולים גיאוגרפים והנשמת חלומות

לאיים הקנריים רקע וסיכום

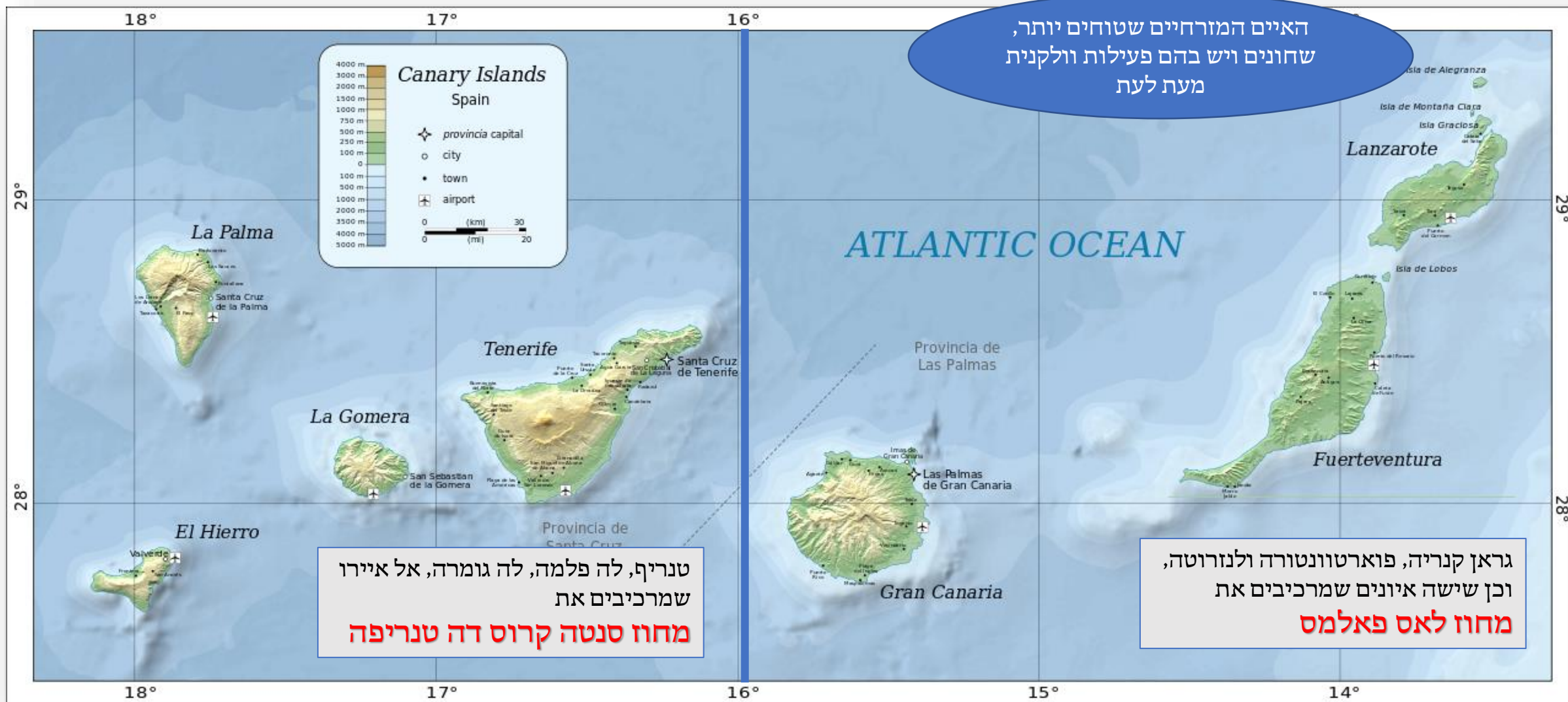
עוזי טאובר

052-5954040

האיים המערביים צעירים
יותר וירוקים יותר

הרי געש שפרצו לפני כ- 30 מיליון שנה מתוך האוקיינוס.
בשנת 1492 כבשו הספרדים את קבוצת האיים ומאז הם שליטיה.

האיים המזרחיים שטוחים יותר,
שחונים ויש בהם פעילות וולקנית
מעט לעת

טנריף, לה פלמה, לה גומרה, אל איירו
שמרכיבים את
מחוז סנטה קרוס דה טנריפה

גראן קנריה, פוארטוונטורה ולנזורטה,
וכן שישה איונים שמרכיבים את
מחוז לאס פאלמס

התפרצות ההרים היא פועל יוצא של התרחקות הפלטה הדרא"מ מן הפלטה האפריקאית.

בארכיפלג 13 איים, כשהאי הקרוב ביותר מרוחק כ-100 ק"מ מהחוף האפריקאי. שבעה מהאיים הם גדולים ומיושבים, כנראה כבר מלפני 10,000 שנים ויותר, וחמישה הם "איונים" קטנים.

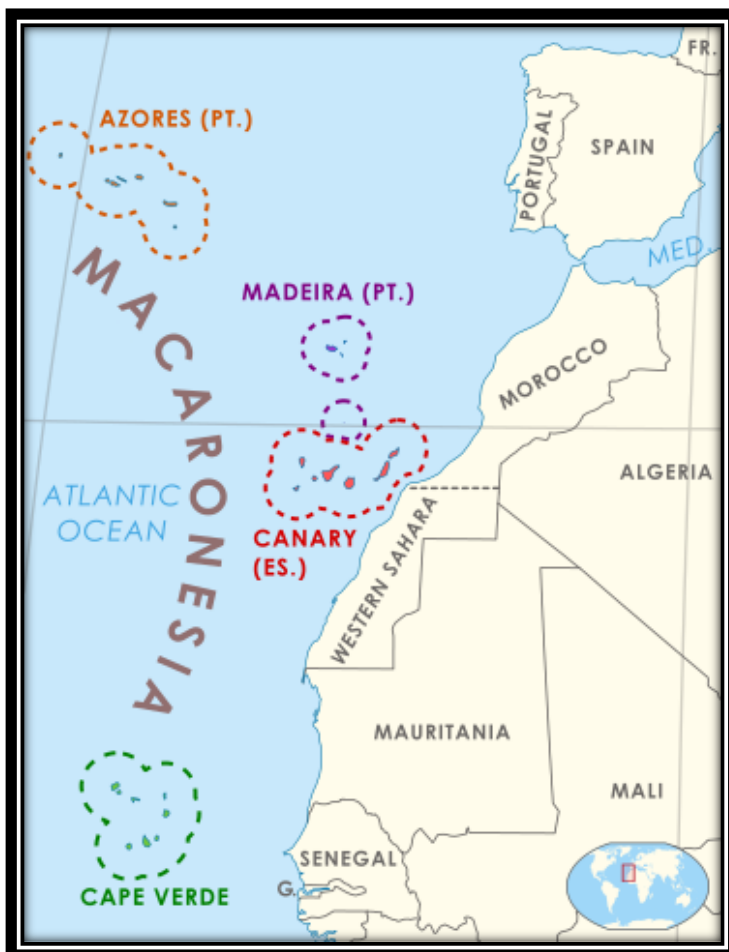
הארכיפלג מחולק היום לשתי פרובינציות של ספרד, וזה בשל מאבקי חמולות בין האיים: איים מזרחיים, שהראשי בהם הוא גראן קנריה, והאיים המערביים שהאי הראשי שלהם הוא טנריף.

הקנריים הם חלק מאיי מַקְרוֹנֶזְיָה ("האיים בני המזל") - שם קיבוצי לחמש קבוצות איים

ממוצא געשי בצפון האוקיינוס האטלנטי, השוכנים לאורך חופיהן של אפריקה ואירופה. קבוצות איים אלה נמצאות בשליטתן של שלוש מדינות - פורטוגל, ספרד וכף ורדה. מקור שמם של האיים במונח שבו עשו שימוש גאוגרפים ביוון העתיקה כדי לכנות את האיים שמעבר למצר גיברלטר.

חמש קבוצות האיים הבאים:

האיים האזוריים (פורטוגל) / איי מדיירה (פורטוגל) / האיים הקנריים (ספרד) / איי כף ורדה

היסטוריה

התושבים המקוריים של האיים היו **הגואנצ'ים** שעסקו בדיג ובלקט פירות וכן בחקלאות ובגידול צאן. הכיבוש הספרדי התחיל בשנת 1402, אך גם בשנים הקודמות הפליגו לאיים ספינות ממורקה, מפורטוגל ומג'נובה.

מתחילת המאה ה-15 החלו להגיע לאיים משלחות מאורגנות בחיפוש אחרי עבדים ואוצרות. הגואנצ'ים גילו התנגדות חריפה לכיבוש ולכן הוא נמשך כמעט מאה שנה והסתיים ב-1496, כשאחרוני הילידים נכנעו והאיים סופחו לממלכת קסטיליה (ספרד).

כיבוש האיים הקנריים היה **תקדים לכיבוש יבשת אמריקה** והתאפיין בשעבוד האוכלוסייה המקומית, השלטת הנצרות תוך הרס התרבות המקומית והתערבבות עם האוכלוסייה המקומית. **בשל מיקומם האסטרטגי היו האיים לתחנת מעבר לסוחרים** בדרכם להודו, לאפריקה ולאמריקה, מה שהביא שגשוג כלכלי למגזרים מסוימים באוכלוסייה.

בתחילת המאה ה-20 החלו חברות אנגליות לגדל בננות באיים.

ב-1927 חולקו האיים לשתי פרובינציות בגלל העוינות בין שתי אליטות בסנטה קרוס ובלאס פאלמס ולכן שתי ערים אלו כיום הן שתי ערי הבירה של האיים הקנריים. בשלהי שנות ה-70 (תחילת תקופת הדמוקרטיה בספרד) פעל באיים **ארגון טרור בדלני בשם FAG**, שדרש עצמאות מדינית מלאה לאיים, אך לא זכה לתמיכת הציבור וחדל מפעילותו.

הגואנצ'ים היו העמים הילידים של טנריף - באזור זה חיה האוכלוסייה ככל הנראה בבידוד יחסי עד לכיבוש הקסטיליאני,

בסביבות המאה ה-14. עם זאת, נראה כי גנואזים, פורטוגלים וקסטילנים ביקרו שם מהמחצית השנייה של המאה ה-8.

רבים מהגואנצ'ים מתו בהתנגדות לכיבושים מאוחרים, אחרים מתו ממחלות שהביאו אתם הפולשים שהאוכלוסייה המבודדת לא הייתה חסינה אליהם.

לגואנצ'ים היו אלים רבים, החשובים ביותר היו: אצ'מן: הוא נחשב לאל העליון. / מאגק: הוא אל השמש במיתולוגיה הגואנצ'ית. / גואיוטה: הוא שד במיתולוגיה הגואנצ'ית.

תכונה חשובה של הדת שלהם הייתה מומיה גואנצ'ית.

נדדו לארכיפלג סביב שנת 1000 לפני הספירה מצפון אפריקהחיו במערות ובקתות והיו להם כלים בודדים בשל המחסור בחומרים ליצור מתכת באיים.

היה להם ידע בסיסי בחקלאות וכמו כן עסקו בקדרות.

הגואנצ'ים של טנריף התפצלו לתשע ממלכות עם מלך לכל אחת מהן.

אחרי הכיבוש הספרדי של האיים הקנריים - שבו רבים מתושבי המקום נרצחו - הגואנצ'ים שקעו אתנית ותרבותית בקרב המתיישבים הספרדים, למרות שאלמנטים מהתרבות שלהם שרדו עד היום, כשהם מעורבבים עם מנהגים ומסורות קנריות כמו **"הסילבו" (שפת השריקות של האי לה גומרה)**.

האי טנריף

הגדול (2,059 קמ"ר) והמאוכלס ביותר בארכיפלג
(כ-908,000 ת.).

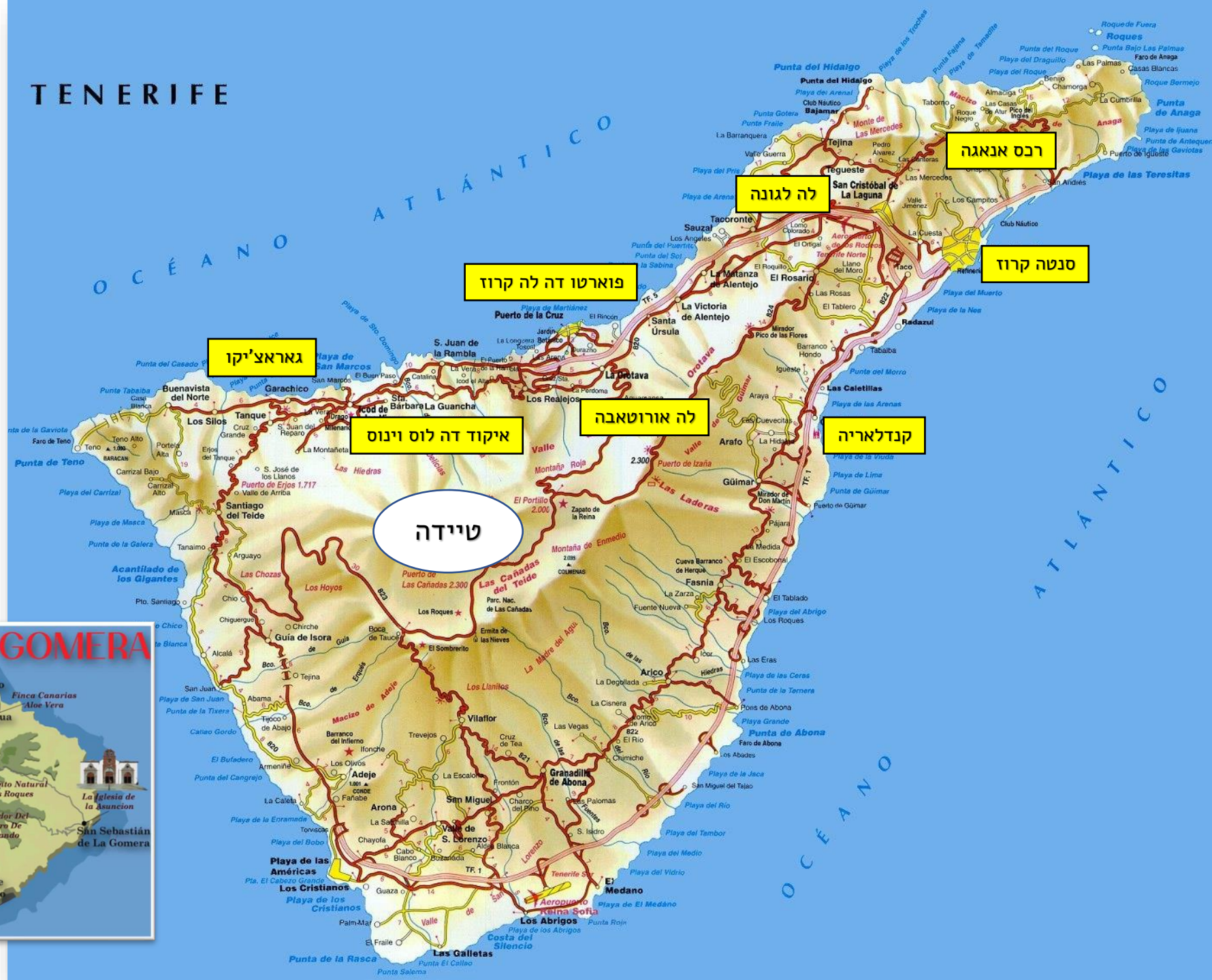
1

יום 1 – 20.02.2023

נו באמת – הבה ונשכח את היום הזה. איחור לטיסת המשך גרם לנו אי נעימות, הן בהגעה מאוחרת למלון (בשל נחיתה בשדה אחר), והן בשל אי הגעת המזוודות.

TENERIFE

יום 2 – 21.02.2023

2

סן קריסטובל דה לה לגונה גובלת בתחום השיפוט של סנטה קרוס דה טנריפה, בירת המחוז. מתגוררים בה 155,000 תושבים – העיר השלישית בגודל אוכלוסייתה באיים הקנריים.

בעבר הייתה בירת האי, ואפילו שמשה סירת ספרד ליום אחד. כלכלתה מתבססת על חקלאות, גתירות ותעשייה. בעיר שוכנות אוניברסיטת לה לגונה, והקתדרלה של סן קריסטובל דה לה לגונה.

פלאזה דל אדלנטאדו היא הכיכר המרכזית והמרכז ההיסטורי של לה לגונה, בה מתקיימים השווקים והאירועים הציבוריים. הכיכר נקראת על שם הכובש האדלנטאדו הראשון של לה פלמה וטנריף, אלונסו דה לוגו. בכיכר ניצבת מזרקת שיש נוי משנת 1870, מוקפת בצמחיה מטופחת, עצים שופעים.

סמוך לכיכר עברנו על פני מבנים היסטוריים כגון, בית העירייה, ארמון נאוה, מנזר הכנסייה סנטה קטלינה דה סיינה, קאסה דה אנצ'ייטה (מקום מושב הבישוף של טנריף) והרמיטאז' סן מיגל. **לא חמקנו מסגנון הבנייה של אנדלוסיה, דרום ספרד**

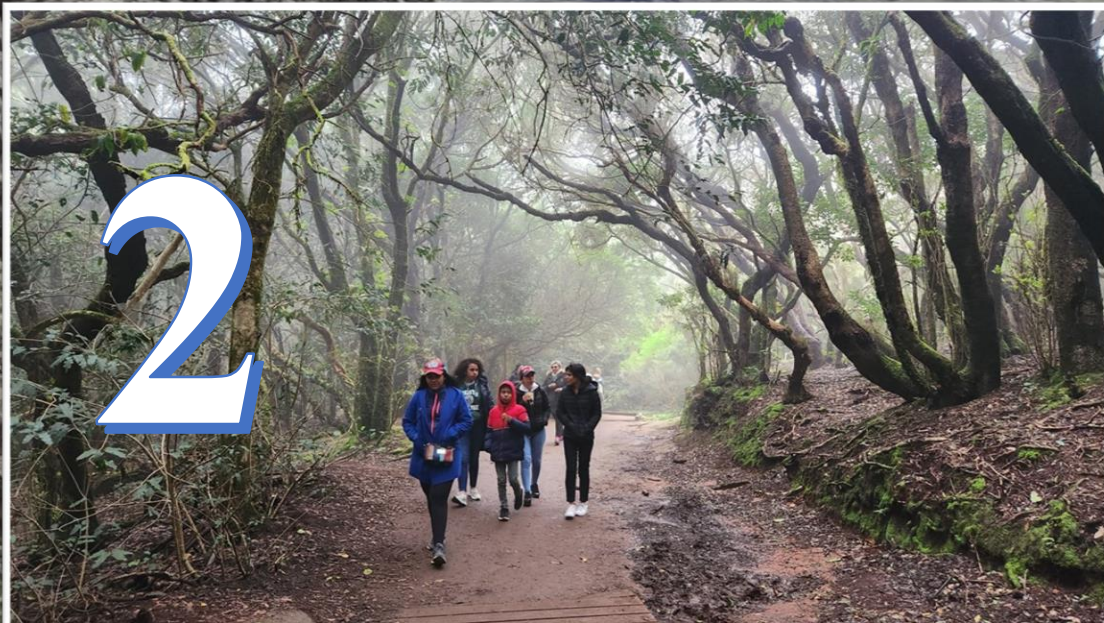
קתדרלת העיר

הוקמה במאה ה-16 על בסיס כנסייה קטנה, חרבה מספר פעמים ולאחרונה שופצה ונוצקו בה חומרים פלסטיים לחיזוק ועמידות מול רעידות אדמה

Macizo de Anaga

רכס אנאגה

2

רכס הרים נופי שנוצר לפני מעל 7 מיליון שנים על ידי פעילות וולקנית. כאן פגשנו את אחד מיערות המגוון הביולוגיים ביותר אירופה – **הלאורסילבה**. הלכנו מעט בתוך היער המכושף, שוחחנו שוב ושוב על צמחים אופייניים לאיים וצפינו למרות הערפל הכבד על נופים מרתקים. ההרים מרוחקים ושוממים. נחלים קטנים ובריכות מוסיפים לנוף לאורך הדרך. כפרים קטנים ומבודדים בהם גם בתי מערות. הגענו אל החוף להפסקת צהריים והמשכנו אל הקרנבל בסנטה קרוז

המצעד הראשי – סנטה קרוז

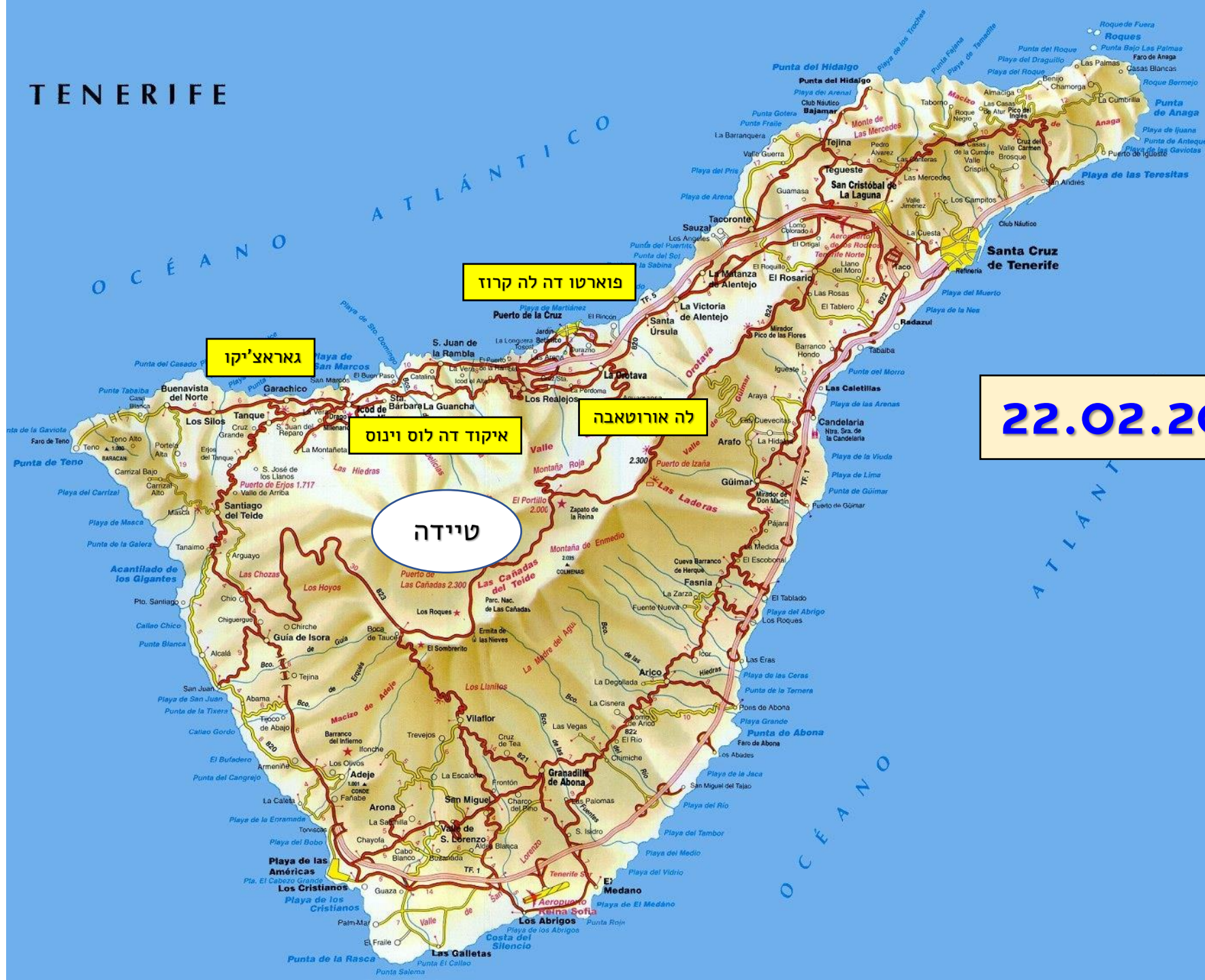
2

חגיגות הקרנבל בעולם הנוצרי לוקחות חלק **כארבעה ימים לפני צום הלֵּנט (ללא בשר)** – צום שגזרה הכנסייה הקתולית על מאמיניה, מיום רביעי של האפר ועד יום שישי הטוב (הצליבה). יש המאריכים את החגיגות אף לשבועיים.

שרשי הקרנבל קדומים ומתחילים בעולם הפגאני, עת צוינו בחגיגות הסטורנאליה (לאל החקלאות הרומי) והתאפיינו בתחפושות ובפריקת עול. **הכנסייה ביקשה לא לפגוע במנהג זה ונאלצה לאמץ אותו למטרותיה.**

3

TENERIFE

פוארטו דה לה קרוז

גאראצ'יקו

איקוד דה לוס וינוס

לה אורוטאבה

טיידה

יום 3 – 22.02.2023

הכנסייה האוגוסטינית

האוגוסטינים היו בני מסדר קתולי אשר פעל בעצמה באיים הקנריים לחינוך וניצור האוכלוסייה הגואנצ'ית. תרומת האוגוסטינים לכיבוש הייתה עצומה כמו גם של מסדרים קתולים אחרים

קונקיסטדורס. כינוי ספרדי לכובשים הספרדים במהלך הקולוניאליזם התיכון (מאות 15 – 16). הקולוניאליזם הספרדי היה האכזר מכל תקופות ההתנחלות בעולם, והיה מלווה בדיכוי, רצח, אונס, נישול, מוות ממחלות, חורבן תרבויות עתיקות ועוד – והכל בשם הנצרות. תהליך זה ידוע בכינוי **”אנקומיינדה”** – התמורה לחסד האלוהי המוענק לנבחרים. הכובש העיקרי של טנריף היה **אלפונסו דה לוגו** – שהיה אכזר מכל וטבח בגואנצ'ים ללא הכר.

גני לה ויקטוריה

גנים תלויים שהוקמו ע"י אישה עשירה לזכר בנה המת. המשפחה הייתה חברה ב"בונים החופשיים" ולכן סורבה האישה לקבור את בנה בקתדרלה. הגן נועד לקבורתי, אם כי בסוף נכנעה הכנסייה. הכינוי "לה ויקטוריה" הוא ניצחון הרוח על הגישה הכנסייתית. ביקרנו גם בגן הבוטני של העיר.

3

ביקרנו גם בגן הבוטני של העיר

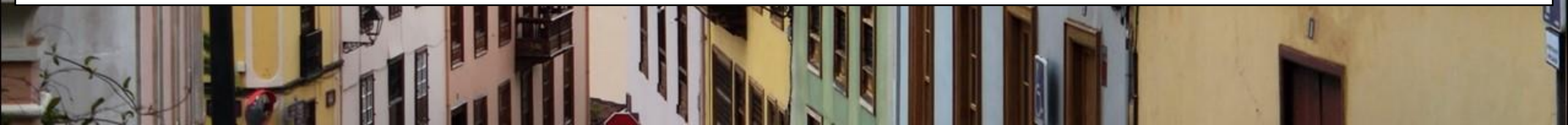
לה אורוטבה – בית המרפסות

טיפסנו בהמשך אל היפה בבתי הקולוניאליים, "בית המרפסות". מכאן, אל האוטובוס ואל יעדנו הבא.

כנסיית ההתעברות – Iglesia de la concepsio, הדוגמא הברוקית המובהקת של האיי הקנריים. נבנתה ב- 1516 בקפלה קטנה. רעידת אדמה קשה פקדה את המקום מהר הגעש גויימאר ב- 1705, והריסותיה נותרו על תילם כ- 50 שנה. ב- 1788 נחנכה הכנסייה הנוכחית.

"עץ הדרקון בן אלף השנים"
איקוד דה לוס וינוס

דרקונית היא אחד הצמחים בעלי המראה המעניין ביותר מבין צמחי הנוי בארץ. הגזע המצולק שמתפצל לענפים בצורה דיכוטומית ויוצר נוף פטרייתי, והעלים הצרים הנישאים בקצות הענפים הצעירים, משווים לה מראה ציורי ומיוחד.

למעשה הדרקונית אינה עץ כלל וכלל אלא עשב גבוה דמוי עץ, שכן למרות גודלה, ה"גזע" של הדרקונית אינו מתפתח באותו אופן בו מתפתחים גזעי העצים והיא אינה יוצרת טבעות גידול שנתיות. גזע כזה מכונה בעגה המקצועית 'גזעול' (הלחם של המילים גזע+גבעול).

לדרקונית יש גזעול שצבעו אפור, והצלקות מציינות מקומם של עלים שנשרו זה מכבר. בארץ היא צמח נוי נדיר למדי בגינות.

הגואנצ'ים סגדו לעץ הזה וקיימו פולחנים רבים סביבו.

צמח הדרקונית גדל לאט מאד, ומגיע לגובה של מטר אחד תוך כעשר שנים. בשלב הצעיר של חיי הדרקונית יש לה גזע עמודי שאינו מתפצל. אחרי 10-15 שנים הגידול לגובה נפסק, הצמח פורח בפעם הראשונה ומיד עם תום הפריחה יוצאים מראש הגזע ענפי משנה בהתפצלות דו-בדית (דיכוטומית). ענפים אלה גדלים ומתארכים במשך 10-15 שנים, חדלים לגדול, פורחים ומתפצלים, וחוזר חלילה. באופן זה נוצרת צורת הפטרייה האופיינית למין. **ניתן להעריך את גילו של הצמח על פי מספר ההתפצלויות.**

חוקר הטבע הגרמני אלכסנדר פון הומבולדט שביקר באיים הקנריים בשנת 1799, תיאר משם **עץ דרקונית ענקי שהילידים יצרו בגזעו חלל המשמש כאתר פולחני.** הומבולדט מדד את העץ הזה – **גובהו היה 21 מ', כגובה של בנין בן שבע קומות,** והיקפו כ-14 מ', והעריך כי גילו מופלג – כ-6,000 שנה. **העץ העתיק נפל בסערה בשנת 1868.** כיום ידועים צמחי דרקונית שגילם לכל היותר 600 שנים. לכן החוקרים כיום סבורים כי הערכת הגיל של הומבולדט הייתה מאד מוגזמת, וכי הדרקוניות יכולות לחיות מספר מאות שנים, אך לא אלפי שנים.

לדרקונית קנרית יש "גזע" עבה יחסית לגובהה. צבעו של הגזע, כאמור, אפור והוא מצולק לכל אורכו בצלקות דמויות חרמש, שרידים לעלים שנשרו מזמן. **לגזעול אין קליפה, אלא שכבת מגן דקיקה ושקופה** (אפידרמיס). **כאשר פוצעים את הגזעול הוא מפריש שרף נוזלי שצבעו אדום.** בעבר יחסו לשרף זה תכונות מאגיות, והוא משמש ברפואת צמחים ומקור לצבע טבעי. בעצים מבוגרים נוצרים שורשי אויר בענפים התחתונים. שורשים אלה גדלים כלפי מטה עד שהם משתרשים באדמה. הם מסתרגים על הגזעול ומתערים בו ובכך מעבים אותו מאד.

העיירה גרצ'יקו

צפינו על העיר הקטנה מראש המסעדה. ירדנו למטה ושוטטנו ברחובות מלאי ההיסטוריה של העיר שנוסדה בסוף המאה ה-15. עד 1706 הייתה העיר הנמל העיקרי של טנריף. התפרצות געשית קטלנית החריבה את העיר ואת סביבתה. יכולנו לראות את שפכי הבזלת בני 300 שנה. בסמוך לחוף ראינו את בריכות הבזלת שנוצרו מן ההתפרצות האחרונה ומהווים מקור שעשוע וטבילה לתושבים ולתיירים בעונת הקיץ.

בערב יצאנו לחגיגות שריפת וקבורת הסרדין

לאחר לילות של חגיגות, ביום רביעי של האפר הכל חוזר לקדמותו לאחר קבורת הסרדין. מצעד המהווה פרודיה על מסע הלוויה ומסתיים בשריפה של דמות בצורת סרדין. נחגג בדרך כלל ביום רביעי של האפר ואמור לציין את תחילת התענית. פופולרי מהמאה ה-18, וישנן תיאוריות שונות לגבי מקורה.

3

4

לה גומרה – סלע האש

4

הבוקר יצאנו במעבורת אל **האי לה גומרה**. האי הקטן (370 קמ"ר, 21,000 תושבים) שמקורו געשי, הררי מאד ופסגתו הגבוהה מתנשאת לגובה של כ- 1,500 מ'. האי נותר לפני כ- 8.5 מיליון שנה, והוא שקט מהתפרצויות מזה 2.5 מיליון שנה. יש בו שילוב נהדר של גיאולוגיה מחד, וגאומורפולוגיה מאידך. ההרים שסועים ע"י גאיות עמוקים ותלולים. טרסות, כפרים ובוסתנים מכסים את השטחים הראויים לעיבוד ומגורים.

הפארק הלאומי גרחונאי – יער לאורוסילבה

לבד מתצפיות מרהיבות לעבר הנופים שנגלו אלינו ביום בהיר, טיילנו גם בפסגת הר גרחונאי ושוב נכחנו ביער צפוף של עצי דפנה וצמחים נוספים בני מיליוני שנים שהגיעו לכאן בנדידה מאירופה הרחוקה ע"י עופות או באמצעות שורשים

ראינו גם את הלגונה היבשה, אשר שמשה כמרכז פולחני לגואנצ'ים, שחשפה אותנו שוב ושוב לתרבות הילידית של האיים.

פרח הפרוטיאה

שפת השריקות

במשך דורות רבים פיתחו תושבי האי צורת תקשורת מקורית - שפה שלא מדברים אותה וגם לא כותבים אותה אלא... שורקים אותה. זאת, על מנת להתגבר על המרחקים הגדולים והפרשי הגובה הדרמטיים. לאחר שהשפה החלה להיעלם מהעולם החליטו ללמד אותה בבתי הספר היסודיים.

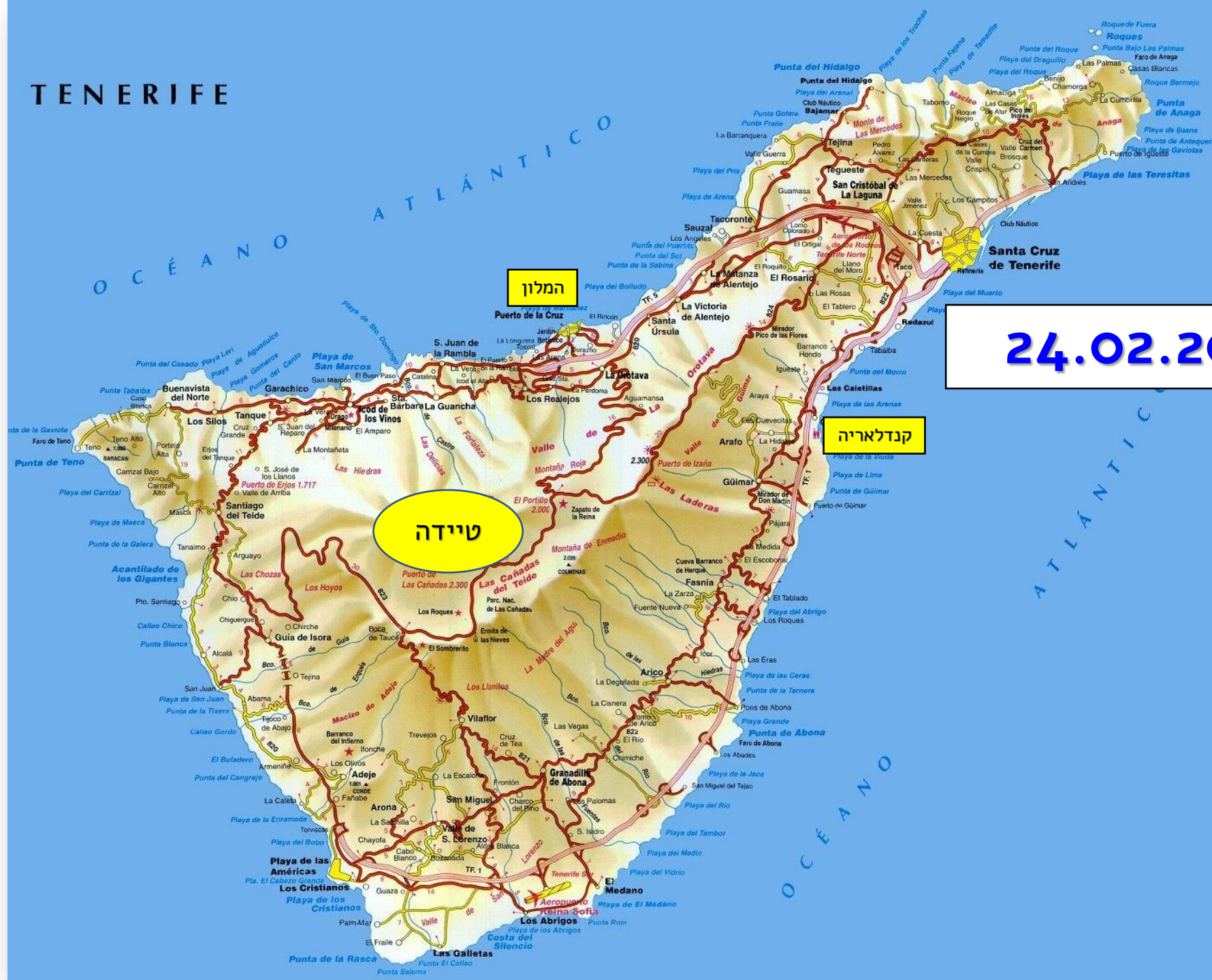
את סיורנו סיימנו בביקור בעיירה סן סבסטיאן, שהיא בירת האי, המונה 11,000 תושבים. צפינו לעברה ולאחר מכן פסענו לאורכה וביקרנו **בבנסייה העתיקה** בה נהג קולומבוס להתפלל טרם יציאתו למסעותיו. כאן גם הצטייד בצידה, מים ומזון, וכאן שב טרם הגעתו לספרד.

4

התכבדנו גם במשקה באראקיטו – העשוי מחלב מרוכז ממותק, קפה, ליקר וחלב חם, ועל כל זה קינמון

TENERIFE

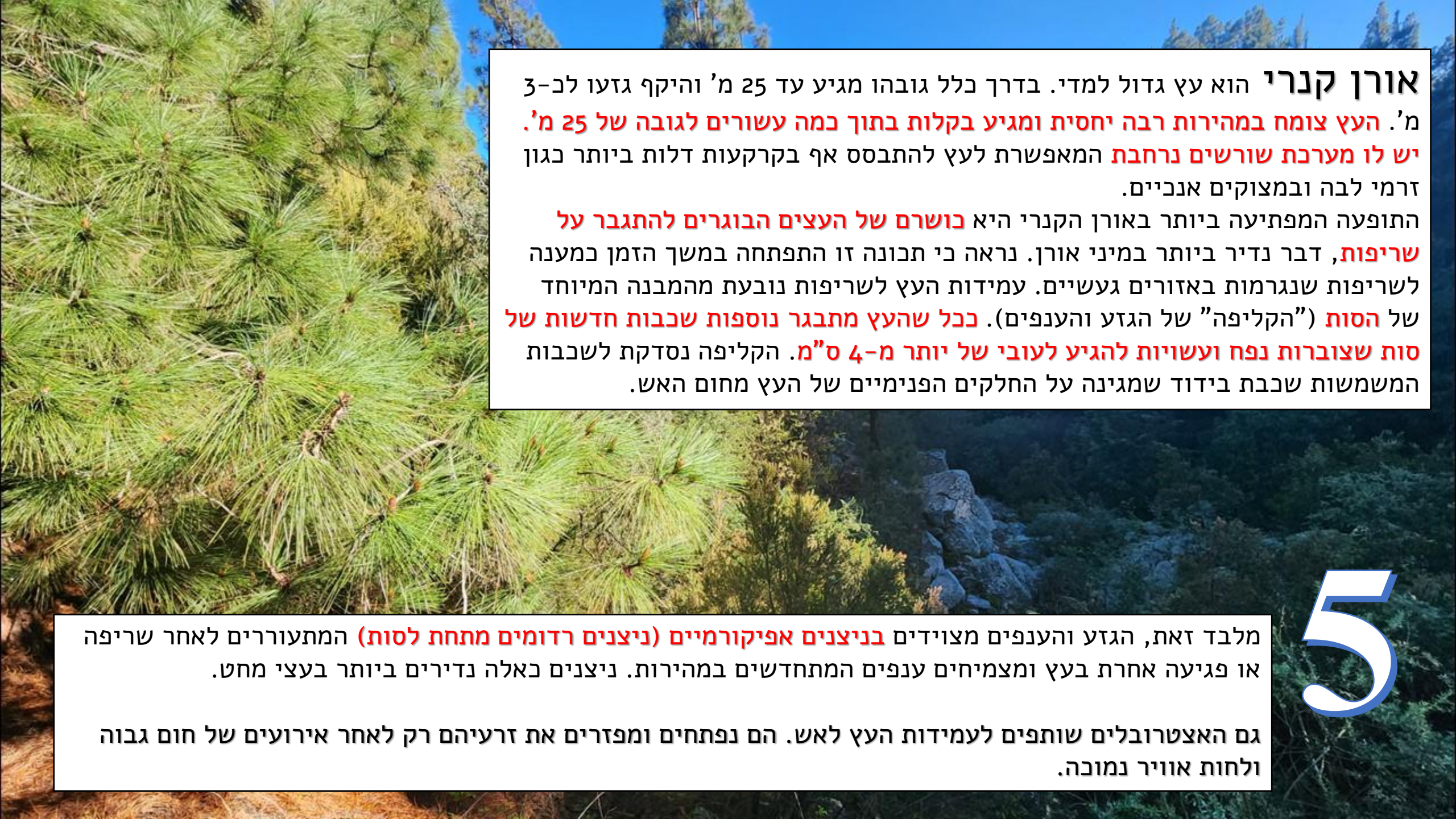

יום 5 - 24.02.2023

5

5

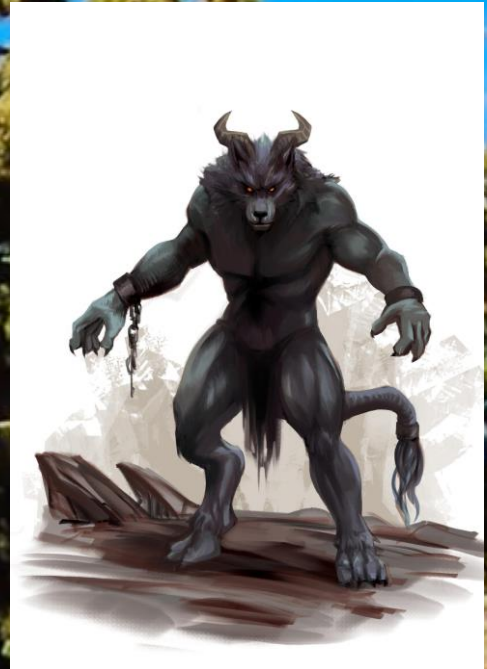
אורן קנרי הוא עץ גדול למדי. בדרך כלל גובהו מגיע עד 25 מ' והיקף גזעו לכ-3 מ'. **העץ צומח במהירות רבה יחסית ומגיע בקלות בתוך כמה עשורים לגובה של 25 מ'.** **יש לו מערכת שורשים נרחבת** המאפשרת לעץ להתבסס אף בקרקעות דלות ביותר כגון זרמי לבה ובמצוקים אנכיים.

התופעה המפתיעה ביותר באורן הקנרי היא **כושרם של העצים הבוגרים להתגבר על שריפות**, דבר נדיר ביותר במיני אורן. נראה כי תכונה זו התפתחה במשך הזמן כמענה לשריפות שנגרמות באזורים געשיים. עמידות העץ לשריפות נובעת מהמבנה המיוחד של **הסות** ("הקליפה" של הגזע והענפים). **ככל שהעץ מתבגר נוספות שכבות חדשות של סות שצוברות נפח ועשויות להגיע לעובי של יותר מ-4 ס"מ.** הקליפה נסדקת לשכבות המשמשות שכבת בידוד שמגינה על החלקים הפנימיים של העץ מחום האש.

מלבד זאת, הגזע והענפים מצוידים **בניצנים אפיקורמיים (ניצנים רדומים מתחת לסות)** המתעוררים לאחר שריפה או פגיעה אחרת בעץ ומצמיחים ענפים המתחדשים במהירות. ניצנים כאלה נדירים ביותר בעצי מחט.

גם האצטרובלים שותפים לעמידות העץ לאש. הם נפתחים ומפזרים את זרעיהם רק לאחר אירועים של חום גבוה ולחות אוויר נמוכה.

טיידה הוא הפארק הגדול ביותר באיים הקנריים. נוף ייחודי ועוצר נשימה. גובה 3,718 מ' מעל פני הים. הוכרז כפארק לאומי בשנת 1954, ומוכר ע"י קרן אונסק"ו בשל ריבוי התופעות הוולקניות שבו

על פי אמונת הגוואנצ'ים, השטן חי בתוך טיידה והוא חטף את אל האור והשמש. הגוואנצ'ים ביקשו את רחמי האל שהציל את אל האור והשמש והכתיר את טיידה.

5

הר הטיידה נחשב לאחד הגבוהים בעולם, אם מודדים את גובהו מקרקעית האוקיינוס. הפסגה צמחה מתוך קלדרה ענקית (לוע הר געש שקרס), שבה צפינו וטיילנו

The image shows the interior of a church, focusing on the altar area. A large, colorful mural depicting a religious scene, possibly the Virgin Mary and Child Jesus surrounded by angels and saints, is set within a large archway. Below the mural is an ornate, gilded altar structure. In front of the altar is a large, rectangular, silver-colored metal table or altar cover. To the left of the altar is a wooden lectern with a microphone. To the right is a tall, thin cross. The church has high ceilings and stone walls. The floor is made of light-colored tiles. The overall atmosphere is solemn and religious.

קנדלאריה, עיירת חוף ליד גוימאר. כנסיית קנדלאריה, בה ניצבת הקדושה האוחזת בנר. נחשבת למבשרת הנצרות טרם הופעת הספרדים. פסלה בצבע שחור. הספרדים בנו כאן כנסייה קולוניאלית. בכניסה, פסלי 9 מלכי הגואנצ'ים בטנריף.

בדרך אל ההר שוחחנו מעט על **הסטרטאפ היהודי המוצלח ביותר בהיסטוריה – הנצרות**.
סיפרנו על המצב שהיה בארץ יהודה לחפני כאלפיים שנה, על הכאוס ועל הקמת תפיסות
וכתות יהודיות שונות. אחת מהן הייתה הכת הנצרנית.

ציור קיר מרשים בכנסיית קנדלאריה, המראה
את נס הלחם והדגים שחולל ישו בכפר נחום

סיפרנו גם כי ישו נולד, חי ונקבר ביהודי, וכל תורתו הייתה לחזק את הקשר בין עמו לאל. פאולוס היה זה שהמיר את הפאגאנים לנצרות
והפיצה לעולם הרחב

הילידים השתייכו לממלכות שבטיות, כשבכל אי חי שבט או יותר שבראשו מלך.
על הטיילת – פסלי המלכים הטנריפיים כפי שהם תועדו וצוירו על ידי הכובשים
הספרדים – לבושי עור, או יותר מדויק עירומים עם כיסויי עור, נושאי כלי
מלחמה וכלי עבודה פשוטים ופרימיטיביים, חלקם נראים פראיים למדי, חלקם
יותר מעודנים.

Mascarita ponte tacon

”מרוץ העקבים הגבוהים”

יום מספר 6 – 25.02.2023

6

ביקור בפארק לורו, שמורה המכילה זנים ומינים שונים של צמחים ובעלי חיים, ונחשבת לאחד מגדולי האטרקציות באיים. אחרי הצהריים שבנו לטיילת העיר, והצטרפנו לאירוע האחרון של הקרנבל, המצעד הגדול והססגוני של פוארטו דה לה קרוז.

יום מספר 7 – 26.02.2023

טנריף – תל אביב

הבייתה בשעה טובה. זוכר את כולכם לטובה ומודה
לכם על השתתפותכם בטיול. שלכם, עוזי טאובר

7

מסעות

חברה לטיולים גיאוגרפים והגשמת חלומות

עוזי טאובר

052-5954040